

Levande bestaren,

--- 71

1349-50 begravde de en flicka levandes i
Karins backe under presten.

596

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

596

Cyprianus Carl Engeström

Malminge
Ester till
Ryckhult sn.
april 1928

~~75-7~~

(124 sid)

"Papisteri" med linet.

22

|| De la 5 ägg i korgen till den som
sätte.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

596

Inget hör om manfolk lichte.
Av kvinnfolk blev långt lin.
Kraktes avigt, bands ett litet slag bara.

Luciamatten

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

596

33

Skulle se opp kl. 12. Maten var i ordning.
|| Äta och supa.

Då börjades julen.

Lucia bakades bröd så det räckte till varfedan.

Blek

hinter lek

Vagnskatt 1:00

1928

Uppm. Carl Engqvist

Lyte

---4---

fis, den modern blir upprörd de tre dar,
barnet får liv.

E96

Om de titta i öppen grav, får barnet lyte
(i nalsen)

När de rör i blodet ävenså: i ett fall blev
barnet blint; men de kan och ryta som
kreatur.

Smakade de grä blodet, botades det.

Lyte

---55

Plodade hop kohar och brände. Ashan i vatten
dracks ss medel mot lyte. 596

9 sorters frukt bärande träs i en bössa sköts av.
Den sjuke behövde inte veta om det själv.

Näsumapäst ville ha en särk av den sjuke
för att se vilken sorts sjukdom han hade.

I denna vecka, 4:e oktob., när 1:e tjänaren
kom, skulle han hugga ved och lägga upp
löved.

De skulle veta vad de drömde om 1:a natten.

| Drömde pigorna om att vara i vann, blev de
med barn.

Pigan skulle först hämta ved och vann.

uppskrift Karl Engqvist

Blekinge
Liten
Kyrkhult
uppskrift 1928

1/ 1:a maj

var ombyte på tjänarna.

596

--- 77

1:a maj

596

8

8

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skulle se a' om bada om det var

aldri, så kallt.

I vårningen 1:a maj skulle kreaturen ha av 9,10 år gammalt bröd.

1:a maj

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

596

--- 99

plöddes vitbär. Kollade vatten och
gav fåren. Band nalsdukar eller remser
om lammen för att inte räven skulle ta'dem.
Riktigt bra var att ge dem ryssolja, s.
luktade illa.

Majeldar fanns.

Majvisan.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Alt.-nr 596

10
sid 10

1. God afton Ni som hemma är

Maj varde välkommen

för i afton vilja vi gästa har
för alltså bäre vi de gröna löv om våren.

2. Här sätter vi maj uti bondens lät
Så stigen Na upp uti Herrens frid

3. Ilov tack för i fjor, Kära husbonde god
och även hans goda och vänliga mor.

Blekinge
Ed Lister
En. Ryckhult
Maj 1928

Oppd. Carl Engersted

Majvisan (forts.)

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

596

11

Gud bevara konung och fädernesland
för all oro och tvång och tjuvarnas hand (1710-11)

Gud bevara gården för eld och brand
för oro och ofred och tjuvarnas hand.

Allt som sjunge vi maj liksom i Sana tid
och sommaren är ju så härlig och blid.

Linden den bär gröna löv om våren
och låtom oss lyssna och ej vara döi

Hör göken gal upprä lummig strand
och fåglarna sjunga vid Sagenas rand

9. Ja bonden han plöjer och sår sin säd
Gud giv honom lycka och välsignelse färdes
10. Alltså minnas vi gavan vi fick här i fjol
och solen den skiner på hela vår jords.

Majvisan.

13
13
596

11 Nu höre vi ngn i trappan gå

så tänker ju mor på oss ändå

12 Hav tack hav tack du tjänare god
som går på din herres och husbondes ord.

13 §¹Hav tack ,hav tack både far och mor
för den gåvan hon var både härlig och stoer

14 Hav tack = ... i ärans folk
ja, Herren han frede för ofredens moln.

Ack låter oss leva förutan strid
så lägger och sover i Herrans frid.

16 Här sätte vi maj uti trappan med.

Det kunde komma 11å 12 tr oppar.

Nyare: kunna vi inte de äggen få

Så låt den vita buteljen gå.

riksdalern

jalinden den bär gröna löv om våren.

Marritt

Blakaja
Kisten
Kyrskallt
- 1928 -

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Myrt. Carl Hagström

ase. 596

14

14

bror på att hjärtat vill stanna.

Mot maran skulle man kugga i fröskeln och
lägga byckjorden där. Flugga den i ranbar,
se gide maran inte in. Sen togs stumparna bort.

När Mattis

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

596

15
15

Kastat sin heta sten i sjön
voro isarna inte säkra.

Mickelsmässeda,

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

16
16

höggs allclöv te' faren.

596

Gav dem det först, när de skulle in, fr att
fri dem fr sjukdomar.

2) /
Midsommar

596

17

4:e, 5:e juli = gamle missomar. Mellan gamle och nye missomar
flåddes bast för att få starka saker.

Då klädde de sig med blommor på krinolinerna och majade
sig. de skulle alltid ha ngt vid såna tillfällen.

Missomarkvasten

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

590

18

gömdes och när ngn blev sjuk
skulle han rökas med kvasten och
svinhår.

Genom rör från laggårdstaket skulle
blåsas i alla fyra väderstrecken.
Den sjukes satt på en jordsfast sten.

596

Mjölkhärrar

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

~~77~~
19

gjordes av stickestubbar.

596

Blekings
Risten
Björkshult
år 1928

sydd. av Carl Engkvist

Mäskertjuven Herman

-- 290
596

hade stora som höll med sig. Han berättade
själv om sina bravader: En kväll skulle vi
stjåla 6 skinkor. Flannen var galen och tänt i
musk. - Men i Kopparmåla högg vi 12
fläsksidor, 2 bakbröd och e' vintunna vid Lilla
Holje gästgivargård.

Stal kassakistan i Mörum. Slog opp den med
plogbillar, men bara 75 öre.

I Granhult skulle vi stjåla 100 kannor brännvin.
Det nappade eld i spruten och gården brann ut.

Nattvard

21

596

Rusade fram till nattvarden

Så ate prosten Flammur trillade omkring.

Ingen fick handla och vandra, vittna vid
ting och få ringt för sig, om han inte
tagit nattvarden:

Troll, Näck, Paddelk

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

596

22

I sjöarna var troll.

Näcken var som en gulbe, satt oppp huvet.

Paddelk, det trodde folk var näckens
spelsmäni (Ola Bror är alltid med sitt
skarpa förstånd venägen för rationalistiska
förklaringar)

Näckens spel = vattnets sorl.

PM.

Lisbet M.

Uppst. C. Bengtson

Kycklingar o. n

1928.

Blekinge
Listers h.d.
Kyrkhuslås sm.

uppt. av Carl Tengkvist, 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

596

23
23

Oens hundar

var fåglar, som hördes i luften.

uppt. 29
11.40

Sätta bort sjukdom.

Offer

596

24

Vid sjukdom lades pengar under trappstenar och jord-
fasta stenar."Han la' pengar,men det half inte ändå."

24

De satte peng r i eker. Tog ngn en sådan peng fick

han sjukdommen.

Halleberget är gamla offerplatsen

där hästar offrades.

I Asarum offrade de i offerkällan.

Olsmässe krok

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

--25

596

Vid Olsmässe var allt öppat.

Marknad i Jemse. Börja och köpa.
Stort cläcke; dåligt bröd.

Ormat

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV
596

2626

Inga ormar fick dödas.
De hade så mycket ormar här i stugorna

Sommartiden skulle de stoppa en orm
i tröskeln och en lie över.

I vissa hoar o sommaren östes mjölk till ormarna.
de satte en träpinne i jorden och sa': "Där och där ska du
möta mig bese!" En bese dog inte förrän solen gått ner.

Efter ormbett blev det kapplöpning mellan ormen och den
bitne till vatten. Vem som kom först blev botad.

Ortnamn förklarade av Ol. Bror.

27
27

LUNDS UNIVERSITETS 596
FOLKMINNESARKIV

I Komparaskulla har det varit kamp förr
i världen.

Biskopsmåla hade biskopsprebendat fr
Ellcholan vid Mörrem (En mö har byggt
opp det hon var av kristna läran).

Nimö har 9 mör byggt opp.

Fr. Norge kom vikingar och bosatte sig först på
Lister(Norje).

En gam tog en oxe och klyvde den. Ena hälften
släppte han vid Jemshög; den andra vid Gavemildstorp.

Ortnamn, förklarade av Ola Bror.

28^e

Sjön Vita - Vatten har vit sand 596

Gashunda (< gäss).

Tomakulle (= Tom kulle) kallas så, sen svenskarna
kyllat det.

Käringebygd < Kärr - änga - bygd.

Gränum har en greve rätt om (< Greonum
under Trolle - Ljungby).

Jemshög = Gams hög.

Holje (håla)

Padda. Snigel.

596

Trampade man en padda fick man be om
förlåtelse. Paddor är en sorts folk; de ba' fruntimren
bli gudmor när de fått ungar.

Paddesö = paddor som pattade kor om nätterna.

"Snigel, du får förlåta mig att jag flyttar dig ur
källan ;; jag ska flyt ta dit dig sen.

Vita sniglar fick de inte göra skada, för då fick de ska-
da igen. Sniglar bildas väl av solen.

Gilla sniglar = att slå ihop händerna om en snigel, så
att han for i 2 bitar.

Petsmäss

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

3030

plodeade de 1:a bären.

596

Börje och Soante skulle de inget vidare göra.

Petter Kall

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

596

31
31

Möjgs ofneris (enc-)

Pingsbrud; Varsel

uppt. Carl Engkvist

3232

596

Vis
Makings
Kister
uppt. 1928

kläddes Pingsbrud. Det gjordes redit bröllop
mellan brud och brudgum. Kläder: fransaströja;
märkvärmare (= spannakäpp) ; fälttecken. / Om
bruden satte sig på alla 10 fingrarna fick hon inga barn
på 10 år.

Klekings
Kister Ltd.
Kyrskåp &c
1928

uppt. Carl Engkvist

Potatis

(fr. 30-åriga kriget).

Knektarna hade hem de 1:a. Sålde pomranspäron stycke-
vis först. Potepärer=potatis. Den som före 1787 hade e' tunna potatis
var rik.

2

Pålsmåssödan

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

38¹/₄

596

hade stor betydelse.

"Om solen sken så länge en kurl hoppade upp på en häst...

Påsk

(fröjdays.)

596

355

Riskade barnen långfredags- och påskdagsmorrn.
Onsdag for de till Blåkulla på ugnskvasten.

Felaktig formel: upp och ned gm skorstenen hela
natten. —

Tillbaka skärtorsdags morrn.

De drömde nog sina blåkullafärder.

Påsk måndan fick inga ägg åtas, för då skulle de få se
för många ormar. Men påskmåndan åt de.

Resar, Tjuvar, Snapphanar

596

36 36

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

I Resoberget bodde resar för i tiden.

I Bomarstorp höll Jösse Bon till med tjuvar
och snapphanar. Stortönarna höll sig med
snapphanarna. Sen kom det tjuvar till Tjyva-
hallen.

Resar

596

37

har det funnits för av det uråldriga
folket.

Nå Valhallaberget hade sin
guds tjänst för i världen med sitt trolleri.

Rägsliors.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

596

-- 38
38

10 aug. var ruen mogen i backarna.
Intr nu på marken.

Mask-Mattse var häradsmåttman.

596

Avrättningsplats på Kegeljung.

Bengta fr. Farabol och Bohlman hade taget ^{döds} på
hannens man och flicka. 4 präster var med vid
avrättningen. Hon sjöng:

Av helig längtan nu mitt hjärta slår,
när jag min Jesum att möta går.

Bohlman kröp ihop med nacken, det tog fel och
han vrålade. "Avrättaren" såg 3 kuvar; kögs på
det mellersta.

Siamarken

40

40

596

Den s. for till Siamarken for
med kälkatöj och fick låna vagn bygg hem.

Siasmässe

596

-- 4/4

Skulle alla gärdelen huggas.

Kyrkhult, Bl.
Sista kärven

FOLKLIVSARKIVET
LUND

Glosen, Årsgång

42
596 42

De skulle inte ta sista smulan på åkern.

|| Den skulle glosen ha på julafton

De tog med sig sista kärven hem.

Glosen mötte de när de gick årsgång till

3 kyrkor och blåste allt gott från sig gm
nöcklahalet. Då hörde de skärorna.

Skramlade det bland stenarna blev det såligt
år. Men såvade det gott år.

m/Carl Kungqvist

Blekinge
1. Rister
Kyrkhult
sept. 1928

Själospällningar

--- 47
43

596

fick i väz te Vege-hjüng
(avrättningsplatsen); sen över kyrko-
gårdsmuren med den efter solens nedgång.
(på 1890-talet)

Skator, hjul ss skydd

--44
44

De sköt skator och hängde på
spiltorvar. 596

Gamla hjul hängde i färahuset, för
att inte faren skulle bli öra.

Skatter

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

596

45 45

I Bomarstorp finns ett rör.
Om sommarmorna flyger där opp en toppe
och gäler ett par rop. Där finns
skatter. En gammal käring skulle efter
fären. Fick se örat efter en panning-
gryta. Hade inte stål med sig och
när hon kom tillbaka var det försvunnet.

Skerva.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

4646

En S. gjort mandrap botade skerva
gm att röra vid den sjuke

596

Blekings
Rister Hk
Jyskebult, Sm.
sept. år 1998

Carl Gustaf

Skogssnuvan.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

4747

Gubbar hade verktyg i sjön,
men fick inget. "Du fick inte så mycket, du
fick ingenting," sa' skogssnuvan.

596

Bak var hon som ett baketrä.

Prästen själv trodde på sant.

De gick vilse på grund av henne. De var fulla
naturligtvis; hade dåligt blod och dåliga nerver.

Skänna fruktbräs

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

48 48

596

Kunde se, så se aldrig var ngt.
Därför band se halm om dem
julafton

Skämt:riva ne r serserna.

Ngn som inte visste om det skulle ta emot dem med ett
kolfat på huvudet.De kastade ner ett spann vatten på hm.
De gjorde det minnsann aldrig mer än en gng.

Slakt; Älvablåst.

50 50

Låken = gallan. skulle aktas
och vara till botemedel vid älvablåst.

596

Kycklinget, Bl.

Smi ut ögon

--51
51

på folk som stulit, gjorde de torsdags-
kvällen. Gjorde ett öga på stället och här
fr. människan samt knappade med släggan.
3:e torsdan därefter, när tjuven trättade
sig, fyll ögat ut.

596

Snapphanar

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

--52
52

Vid Dansekäll ligger en av de siste begravne.
Många här är ännu dvallet sinnade och tala om
"oppe i Schärjet".

Om de inte lämnade ut snapphanorna
skulle församlingarna brännas.

596

Shapphanar, tjuvar

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

533

Vid Sölvesborg hängde de snapph. i eken.
Krokarna finns kvar ännu. En blev fri gm
att hänga sina kamrater.

Sen började tjuvarna på. Folk måste ty
sig till gårdarna.

596

Sedlighet och Dryckenskap.

54

Strängt straff för oäkta barn. De fick?
Sitta kyrkobukt. Mordade de barnen, blev
de avrättade.

De skar av stupstocken och skulle ösa bränn-
vin ur döds mans hand över spetarna och ge
fyllkanden att dricka. Det var fullt av
fyllkander här.

596

77 fanns inget brännvin att få
men 78 - brännvin i var vrå.

Spöken, Gastar

Det spökade i ett gammalt (slott).
"Gä här i gamle manaskinare (en gäst i
Jemshägs s:n), " sa' de till dem. Sen blev
det tyst.

Där var en gubbe som lazt sig
i e' ängala! Det blev ljus och en
gäst för förbi och skrek

596

En spelman blev utkastad fr. ett ställe julafton.

Han sa: så husvill som jag är nu ,ska ni bli.

Sen branndet vart de kom. de sökte den kloke finnen och han
fick leta reda på spelmannens grav i Näsum.

De skulle gå dit kl. 12 om natten och ta hm i hand. Handen var
så kall. "Jag vill ock ha ro , " sa den döde. Hustrun sa att det var
s det hemskaste hon haft. 1868.

Staffan

56 56

Annandasmorron red man Staffan.

596

" Staffar han rider sina hästar till vamm
vake (Jesus) med oss alle."

Man red till en bäck, som rann i norr.

Gödsla ut om morronen hos varandra. De kastade skiten
opp till kreaturen (slarv). Det blev slagsmål.

Blekinge
Lister
Ryckhult
m.m. 1928

Tryckt. Carl Engkvist

Sträng vinter.

57
57

När masken gick djupt i jorden

blev det sträng vinter.

När som inte lövet vill av träden falla

596

så får vi en svår vinter med alla.

Sven Dansare

596

58

58

Var en lätt fågel. Var vid ett torp.
Där var små barn hemma, och de ville inte
släppa in honom. "Jag ska fri er för Sven
Dansare," sa' han. Var och stal mat åt
dem och gick sen. "Säg att Sven D. har
varit här," sa' han. — Dansa kunde han.
De lockade in hm på ett ställe; rädd var han
och tittade åt alla sidor. Efter 3 supar var
han öppen i tallet och dansade. Försvann plötsligt.

Sven Dansare (forts.).

--59
59

596

En gammal fr. 1831 var barn Ja.
Hans far var värdkarl i N:a Rörhult. Där talbe
Sv. D. om att han stulit silverkannor.

Säddagar

60

596

Erik var en korneday; så Korn.

Urban (Nöraday) och Lina såddes lin.

Bonnafacijs Korn.

I 6:e och 7:e veke visste de inte ,vlkn timme de skulle
så. Men när kornet började lukta ville det i jorden.

Rågen såddes på höstsidan. Sen hade de bara rovor
kvar

Goanisse, Tomte
Hyjelmst, Bl.

Inskand. 1928

Carl Eugén 1928 61

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

596

61

I gamla Bomarstorp var en goanisse. Han
skulle ha gröt och mat. Pigan hade en kväll get
sin fästman gröten i stället! Kluder Sausen på
kvällen saade Nisse med pigan så att hon höll på
att tappa andan. Ibland när de hade lite bröd, blev
det plötsligt så mycket.

Ibland slogs de gamle tomtarna om de nya husen.
De skulle bevara husen. Starke men små.
Alnahöga, röd mössa, allt slogs i händerna
för att se folk.

3:e torsden i Tor

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

62

62

fick inget tännas, för annars blev
Musen fulla av flugor om sommaren.
Den var Mclij. Lägga sig tidigt.

596

Torshely

6363

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Somliga vilade torsdagskvällarna.

Även lördagarna, för att frälsaren led på
fredan (?)

596

Vis trettenarvis — Acc 596 —

64 64

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

skulle pojkar kläddas ut med haspra med
stjärnor och sjunga: Här kommer tre vise fr. Österland.
De skulle ha ngt.

Stjärnan hasprade runt. 3 st. var se.

596

Blekings
riäter
Ryckhult
mss år 1928

Gyrd Carl Bengtsson

29
11. 60

Trolleri

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

65 65

Det var en båtsman Hjortman, som hade konster för sig.

En hade lånt bössan i Månaskin; sen frågte han Hj. var den var ,när den hade kommit bort."D u är en slarv, sa han, den står sör om ladan i en buskeD. Hj. blev på det sistone sjuk och riste i alla lemmar.

Vissa dar om nätterna for det alltid otug i luften.

Kl. 9 pm kvällarna spann det alltid i en stuga på vinden. Det

berodde på drag i spiseln, men de trodde det var en spånkäring.

596

"Trolldom"

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

596

66 66

En gubbe oppr i marken, David,
var trolsk. Hade en natt varit efter agnar.
Säcken högg i en gran. "Du har mer rätt
till den än jag," sa' han. Trolde det var
Björkebergstrolen, men säcken hängde i granen.

En fräng torde inte gå för en huvudslois
gubbe vid stället. Det var en avbruten
askestubbe. — En gång hade han fått
en örfil på synet, sa' han. Han hade naturligt-
vis stött sig på spännet.

Trollens storlek

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

67
596

67

I Himmelsbjerg bodde troll.

En var så lång som skogstopparna. Grät.

"Var gråter du för?" frågades honom.

"Jag ska efter vana i stora kärnor, jag,
som är minst."

"Hur är störst då?" frågades honom.

Åska, kattor

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

6858

596

Åska sköt efter troll och kattor.
Kattor måste väckas vid åskväder (därför
ett det gnistrar, när man stryker över
ryggen).

En gubbe f. 1794 låg på
slynet, men måste ner vid ett åskvär
när en vit katt kom.

Toll

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

6959

De hade arsenik och stål och la' ut för
trollen.

På ett läsemöte var en gubbe Sven
fr. 1700-talet. Pastor Holst frågade honom:
"Finns det några troll ännu?"

596

"Ja men," svarade gubben.

"Ja, men gommor har ju ravsat efter
dem."

///

Trollgubbat

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

70 70

fanns det på 1970-talet. De skulle alltid
lägga sig nära likvagnen om nätterna. Hörde
den knarra och sa' att man snart skulle
so i gårdarna. Det var klart att man dog när
gäns och då sa' folk: "Ja så den han vet."
Mina förfäder ha aldrig trott på sant
sär.

596

Troll

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

71

71

Såg de när de var fulla.

De kom på dem, slog omkull dem, gastade.

Trollen rev ner om nätterna och då fick de
flytta bygget.

Gastar på ett ställe räknade pengar. En dräng ville kika
men trillade ner i kätteln med pengar. Då ville de se hans
pengar. Han hade ett runstycke i en ruka. "Dåligt med pengar har
du och illa hamsas du med dom," sa trollen.

Kikar

En

Medel?

596

Trollen och Hässleholts kyrka.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

72 72

När de skulle bygga ^{Jemse} (Hässleholts) kyrkan
bodde trollen i Hässleholts hallar. De ville
inte ha kyrkan i Hässleholt (1000-talet.)
Därför resslade de alla deras älskarar, så att
det inte finns en sten i Hässleholt.

Men när de fick höra klochorna ringa, höv de sig
i sina kanoter och for sin väg.

|| Det var nog de uråldriga folken som de kalla-
de för troll.

Kalborgsmässomoron

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

73 73

skulle skärsbrier göras.

Gå i Sernas brännsrier och göra ngt med pannorna.

Ha de med ben från kyrkogårdar och gjorde tecken.

74⁷⁴

Vardträd=

trädet närmast huset.

596